

SZILÁGYI IMRE

SZLOVÉNIA ÉS A HATÁRAIN KÍVÜL ÉLŐ SZLOVÉNOK

KIK AZOK A HATÁROKON KÍVÜL ÉLŐ SZLOVÉNOK ÉS HÁNYAN VANNAK?

Amikor az 1980-as évek elejétől a ljubljanei nyári egyetem kurzusain, illetve az ott szerzett barátoktól kapott információkból igyekeztem minél többet megtudni a számomra addig ismeretlen Szlovéniáról és a szlovénokról, nem csupán számos új dolgot tudtam meg, de jó néhány számomra meglepő információval is szembesültem. Ezek közé nem csak az az – azóta már Magyarország is közhellyé vált – tény tartozott, hogy ez a fél Dunántúlnyi ország (20 273 km²) milyen gazdag természeti szépségekben, illetve hogy mennyivel gazdagabb és nyugatosabb, mint a szovjet rendszerben kiemelkedően nyugatosnak számító kádári Magyarország. És nem csupán az tűnt fel, hogy mennyivel nagyobb a szabadság-élmény, mint nálunk, ők ugyanis a zsebükben hordták az útlevelet, és akkor és oda utaztak, amikor azt a pénztárcájuk és az idejük megengedte, vállalhattak Nyugaton munkát, miközben nálunk a jól ismert kiutazási korlátozások voltak érvényben, amit ők többnyire nem is értettek.

Az is meglepő volt, hogy többször elhangzott, a szlovénok egyharmada a határokon kívül él, illetve hogy az összes környező országban élnek szlovénok (zömmel a határ mentén). Úgy tűnik, hogy ez az elképzelés nem csak az én ismerőseim körében volt jelen, hiszen erre utal – igaz, kérdőjellel – egy 1990-ben megjelent írás címe is.¹ Ráadásul minderről körülbelül ugyanolyan szomorúsággal vegyes felháborodással beszéltek, mint ahogy mi szoktunk a Trianon-traumáról. Mindezt csak tetézte a szlovénok kicsinység-érzete és az ebből fakadó (egzisztenciális) fenyegetettség érzése, aminek ugyancsak hangot adtak.

Ezek az ismerősen hangzó állítások persze felkeltették a figyelmemet, és igyekeztem utána járni annak, hogy miről is van szó. Az 1981-es népszámlálás adataiból² az derült ki, hogy Szlovéniában 1 712 445, Jugoszláviában összesen 1 753 554 szlovén él. Amennyiben a Szlovéniában élő 1 712 445 szlovén az összes szlovén kétharmadát teszi ki, akkor ebből az következne, hogy mintegy

¹ PREŠEREN, Jože: Po poteh Slovencev v svetu; Ali res živi na tujem tretjina slovenskega naroda? [Szlovénok útján a nagyvilágban. Vajon tényleg külföldön él a szlovén nép egyharmada?], In: [Slovenski] izseljenski koledar 1991, Slovenska izseljenska matica, Ljubljana, 1990.

² Adatok a jugoszláv köztársaságokról, Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1991, 10. p.

850 ezer szlovén él külföldön. Ezt a számot azonban sehol sem láttam leírva. Drago Jančar, a nemzeti kérdések iránt elkötelezett szlovén író 1987-ben azt állította, hogy „száz év leforgása alatt 600 ezer szlovén hagyta el hazáját”.³

Egy, az 1950-es évek elején készült, de csak 1990-ben megjelent tanulmány jeles történész szerzője részben feldolgozta a szlovén migráció történetét a második világháború kezdetéig. Ebben egyebek között rámutatott arra, hogy a kivándoroltak viszonylag tekintélyes része vissza is tért szülőföldjére.⁴ A szlovén emigránsokkal foglalkozó szövetség, a Slovenska izseljenska matica 1955-ös számításai szerint nagyjából 350 ezer szlovén élt külföldön, a legtöbben – mintegy 250 ezren – az Egyesült Államokban. A történész Peter Vodpivec azonban úgy vélte, hogy ez a szám, főleg ami az USA-t illeti, még akkor is erősen túlzott, ha ebbe beleszámítjuk az akkor hivatalosan nem létező politikai emigránsokat is.⁵

A szlovén megfogalmazások többsége három csoportra osztja a Szlovénia határain kívül élő szlovénokat: a határ menti területeken kisebbségben élőkre (*zamejci*), azokra, akik végleg kivándoroltak (*izseljenci*) és azokra, akik vendégmunkásként (*zdomci*) élnek külföldön.

Ma a legáltalánosabban elfogadott szám, hogy mintegy 500 ezer szlovén él külföldön. Ezt a számot említi a szlovén kormány illetékes hivatalának (Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu, a Határon Túli Szlovénok Hivatala, a továbbiakban HTSZH) tisztségviselője,⁶ és például a szlovén Szociáldemokrata Párt anyaga is.⁷ Ez az 500 ezres szám magában foglalja mind a kivándoroltakat, mind a határontúliakat. Egy internetes tankönyv 650 ezres számot emleget,⁸ egy nemzeti szemléletű honlap szintén, ebben a formában: szerte a világon (USA, Kanada, Argentína, Ausztrália) 500 ezer szlovén, illetve szlovén leszármazott él. A határontúli szlovénok számát a honlap 150 ezerre teszi.⁹

³ JANČAR, Drago: A szlovén exilium, In: *Az eltört korsó. Válogatás a legújabb szlovén esszéirodalomból*, ford. GALLOS Orsolya – REIMAN Judit, Jelenkor, Pécs, 1992, 39. p.

⁴ VALENCIČ, Vlado: *Izseljevanje Slovencev v tujino do druge svetovne vojne, Dve domovini – Two Homelands*, 1990/1, 43–82. p.

⁵ VODOPIVEC, Peter: *Od Pohlinove slovnice do samostojne države*, Modrijan, Ljubljana, 2006, 522–523. p.

⁶ FIDERMUC, Katerina: Z rojaki po svetu nas je precej več, *Delo*, 2016. június 23., <<http://www.delo.si/nedelo/z-rojaki-po-svetu-nas-je-precej-vec.html>> (letöltve: 2018. 05. 07.).

⁷ *Slovinci v sosedstvu in po svetu ter manjšine pri nas*, <<http://socialnidemokrati.si/blog/2018/05/08/slovinci-v-sosedstvu-in-po-svetu-ter-manjsine-pri-nas/>> (letöltve: 2018. 05. 09.).

⁸ *Slovinci v zamejstvu in po svetu*, <<http://eucbeniki.sio.si/geo9/2598/index4.html>> (letöltve: 2018. 05. 10.).

⁹ *Slovinci v zamejstvu in po svetu*, <http://www.hervardi.com/slovinci_v_zamejstvu_in_po_svetu.php> (letöltve: 2018. 05. 07.).

Mind a megfogalmazással, mind a számokkal kapcsolatban vannak problémák. A megfogalmazással kapcsolatban mindenekelőtt az, hogy vannak olyan vendégmunkások, akiknek van ugyan állandó lakásuk Szlovéniában, de közülük sokan már réges-régo óta külföldön élnek, valójában tehát kivándoroltak is tekinthetnék őket. A később ismerttetendő 2006-os törvény nem véletlenül említi ezt a két csoportot együtt. A számokkal összefüggésben két vitatható pont van. Az egyik az, hogy vajon meddig tekinthető egy szlovén leszármazott szlovénnek. Ez azért is fontos, mert a befogadó ország hivatalos statisztikai adatai és a szlovének becslései gyakran eltérőek. A becslt számok ügye a határontúliak esetében is felmerül. Szlovén megítélés szerint ugyanis mindegyik az Ausztriában és Olaszországban élő szlovének történelmi okokból nem vallják meg etnikai hovatartozásukat, így gyakran ebben az esetben is becslt számokat alkalmaznak. Ráadásul a becslések gyakran nem csupán az idő előrehaladtával változnak (elfogadva, hogy a szlovének száma csökken), de még a nagyjából egyidőben nyilatkozó szlovén szervezetek, intézmények, történészek között sincs teljes egyetértés e kérdésben. A HTSZH tisztviselője meg is említi, hogy a fenti 500 ezres szám a statisztikai adatok és becslés együttes eredménye. Erre a problémára a későbbiekben még visszatérek.

A törvényi háttér

Az önállóságát 1991. június 25-én kikiáltó Szlovénia parlamentje 1991. december 23-án fogadta el az ország új alkotmányát. Ennek 5. szakasza kimondja: „Az állam [...] gondoskodik az őshonos szlovén nemzeti kisebbségekről a szomszédos országokban, a kivándorolt szlovénekről és a vendégmunkásokról, valamint serkenti kapcsolataikat hazájukkal. [...] Azok a szlovének, akik szlovén állampolgársággal nem rendelkeznek, Szlovéniában külön jogokat és kedvezményeket élvezhetnek. E jogok és kedvezmények fajtáit és kereteit törvény állapítja meg.”¹⁰

Az állampolgársági törvény

A szlovén parlament még a korábbi alkotmány alapján, 1991. június 5-én elfogadta az állampolgárságról szóló törvényt.¹¹ Ennek 5. szakasza szerint „Az a külföldön született gyermek, akinek egyik szülője a születéskor a Szlovén Köztársaság állampolgára, a másik pedig külföldi állampolgár, a születés

¹⁰ L.: Uradni list Republike Slovenije [a Szlovén Köztársaság Hivatalos Közlönye, Ljubljana], 1992, 10. p.

¹¹ Zakon o državljanstvu Republike Slovenije, <<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/1991-01-0008/zakon-o-drzavljanstvu-republike-slovenije?h=Zakon%20o%20dr%C5%BEavljanstvu%20Republike%20Slovenije>> (letöltve: 2018. 05. 06.).

alapján megkapja a Szlovén Köztársaság állampolgárságát, ha 18. életévének betöltése előtt a Szlovén Köztársaság állampolgáraként bejelentették. [...] Az előző bekezdésben szereplő bejelentés nem szükséges, ha a gyermek (különben) állampolgárság nélkül maradna.”

A 10. szakasz szerint „Honosítás alapján kaphatja meg a Szlovén Köztársaság állampolgárságát az a személy, aki kéri, hogy vegyék fel a Szlovén Köztársaság állampolgárai közé, ha eleget tesz a következő feltételeknek: [...] 2. ha addigi állampolgárságából elengedik, vagy ha bizonyítja, hogy az engedélyt megkapja, ha elnyeri a Szlovén Köztársaság állampolgárságát.”

A 12. szakasz szerint „A kivándorolt szlovén, illetve egyenes ági utóda a harmadik nemzedéig honosítással megkaphatja a Szlovén Köztársaság állampolgárságát, ha megszakítás nélkül ténylegesen legalább egy évig Szlovéniában él és megfelel e törvény [...] pontjainak”. E feltételek közül a lényegesebbek: az illetőnek legalább 18 évesnek kell lennie, biztos megélhetéssel kell rendelkeznie, tudnia kell annyira szlovénül, hogy megértethesse magát a környezetével.

Az állampolgársági törvényt 2010-ig öt alkalommal módosították, ezért a kettős állampolgárságról szóló részt a belügyminisztérium erre vonatkozó összefoglaló információja¹² alapján ismertetem. Eszerint Szlovénia az állampolgárságról szóló törvényben meghatározott bizonyos esetekben lehetővé teszi a kettős állampolgárságot. Annak, aki fel kívánja venni a szlovén állampolgárságot, nem kell betérjesztenie az arról szóló bizonyítékot, hogy az eddigi állampolgárságából elbocsájtják, ha „bizonyítja, hogy állama nem adja meg az elbocsátást, vagy ha az idegen állampolgárság felvételét illojális cselekedetnek tekinti, amelyet előírásai alapján büntet”.

A fiatalokú gyermekek honosítása esetén Szlovénia nem igényli, hogy a gyermeket bocsássák el addigi állampolgárságából, és a későbbiek során sem kell választania a két állam állampolgársága között.

Ugyancsak lehetséges a kettős állampolgárság rendkívüli honosítás esetén: „Ha egy külföldit vesznek föl a Szlovén Köztársaság állampolgárai közé, a rendkívüli honosítás keretében a kérelmezőnek megengedik korábbi állampolgársága megtartását.”

„A születés alapján megszerzett állampolgárság esetében lehetséges a kettős állampolgárság azokban az esetekben, amikor a gyermek egyes házasságban születik.” Ez azt jelenti, hogy a gyermek az egyik szülő után az egyik, a másik szülő alapján a szlovén állampolgárságot kapja meg.

És végül: „A szlovén törvényhozás nem írja elő a szlovén állampolgárság automatikus elvesztését azokban az esetekben, amikor egy szlovén állampolgár idegen állam állampolgárságát nyeri el.”

¹² Dvojno državljanstvo, <http://www.mnz.gov.si/si/mnz_zavaj/tujci_v_sloveniji/drzavljanstvo/dvojno_drzavljanstvo/> (letöltve: 2018. 01. 03.).

Megemlítendő még, hogy a törvény 2006-ban elfogadott módosításakor megváltoztatták a 12. szakaszt. Így az ott leírtak már nem a harmadik, hanem a negyedik generációig érvényesek.

1996. június 27-én a szlovén parlament elfogadott egy határozatot,¹³ amely csak a határon túli szlovénokkal foglalkozott. Ennek első pontja leszögezte azt az elvet, amit a szlovén írók egy csoportja már 1985¹⁴ óta hangoztatott: „A szomszédos országok azon területei, amelyeken őshonos szlovén kisebbség él a Szlovén Köztársasággal együtt közös szlovén kulturális teret alkotnak.” A második pont rögzíti, hogy mely területeket értik ez alatt.

Tekintettel arra, hogy Szlovénia nemzetközi státuszát ekkoriban még mindig bizonytalannak érezték, a harmadik pontban leszögezték, hogy melyek azok az akkor is érvényes nemzetközi dokumentumok, amelyek védik a szlovén kisebbség érdekeit. Erre azért volt szükség, mert Olaszország és Ausztria nem volt hajlandó egyértelműen kijelenteni, hogy Szlovéniát ezen, még Jugoszláviával megkötött egyezmények örökösének tekinti. Ugyanakkor szorgalmazták új kétoldalú egyezmények megkötését, amelyek az említett dokumentumokhoz képest pontosítanák az őshonos kisebbségekkel kapcsolatos kötelezettségeket. Ugyanebben a pontban szögezték le, hogy „A nemzetközi közösségben Szlovénia arra törekszik, hogy emelje az őshonos nemzeti kisebbségek védelmének szintjét”. Ez a mondat érdekes megvilágításba került a FÜEN Minority SafePack kezdeményezésének idején, amint erről majd alább beszámolok.

A dokumentum szerint „A Szlovén Köztársaság támogatja a határon túli őshonos szlovén kisebbségek azon törekvését, hogy megőrizték nemzeti közösségük létét és fejlődését”, illetve hogy „a törvényhozói, valamint más politikai és gazdasági testületekben garantált képviselőjük lehessen”. A határozat általánosságban jelzi, hogy milyen elvi, pénzügyi és szervezeti keretekkel kívánja elérni a fent említett célokat, illetőleg azt, hogy ezek érdekében erősíteni kívánja a határon túli szlovének gazdasági helyzetét. Ezt a szlovén gazdasági egységek bevonásával, valamint az EU és a nemzetközi szervezetek által pénzügyileg is támogatott határokon átnyúló és regionális együttműködések keretében kívánja megvalósítani. Kiemelten foglalkoznak azzal, hogy a szlovén állam támogatni kívánja a nemzeti kisebbségek tagjainak iskolázását a Szlovén Köztársaság különböző szintű oktatási intéz-

¹³ Resolucija o položaju avtohtonih slovenskih manjšin v sosednjih državah in s tem povezanimi nalogami državnih in drugih dejavnikov Republike Slovenije (RePASM), <<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/1996-01-2280/resolucija-o-položaju-avtohtonih-slovenskih-manjšin-v-sosednjih-drzavah-in-s-tem-povezanimi-nalogami-drzavnih-in-drugih-dejavnikov-republike-slovenije-repasm?h=>> (letöltve: 2018. 01. 04.).

¹⁴ Vö. *Slovenski narod in slovenska kultura*, Društvo slovenskih pisateljev, Ljubljana, 1985, 13. p.

ményeiben éppúgy, mint bevonásukat a szlovén tudományos és kulturális életbe.

2002. január 23-án a parlament egy újabb határozatot fogadott el,¹⁵ amely ezúttal azokra a Szlovénián kívül élő szlovénokra vonatkozott, akikre a korábbi határozat nem terjedt ki, akik tehát nem az őshonos szlovén kisebbség részét képezik. Amennyire meg tudom ítélni, ez az első hivatalos dokumentum, amelyik őrájuk egységesen a világban élő szlovénok (*Slovenci po svetu*) kifejezést használja. Ez a határozat az előzőhöz nagyon is hasonló elvekre épült. A cél „a szlovén identitás, nyelv és kultúra megőrzése és gyarapítása, a széleskörű együttműködés lehetővé tétele és elősegítése, mindenekelőtt a kultúra, az oktatás, a tudomány, a gazdaság és egyéb területeken”. A határozat hangsúlyozza: „a Szlovén Köztársaság érdekelt abban, hogy a világban élő szlovénok térjenek vissza Szlovéniába, éppúgy, mint utódaik visszatérésében”, illetve hogy „azon szlovén származású személyek, akik aktív kapcsolatot tartanak fenn Szlovéniával, s ezt óhajtják, megkaphassák a szlovén állampolgárságot”. A dokumentum szerint Szlovénia lehetővé teszi a külföldön állandó lakhellyel rendelkező szlovén állampolgárok részvételét a választásokon, és ígéretet tesz arra, hogy megoldják az ezzel kapcsolatban korábban felmerült problémákat.

2006 áprilisában a szlovén parlament – korábbi javaslatok és viták után – elfogadott egy új törvényt, amely ezúttal már az összes Szlovénián kívül élő szlovénra vonatkozott. Tekintettel arra, hogy a törvényt 2010 szeptemberében számos ponton módosították és kiegészítették, az úgynevezett nem hivatalos, tisztított szövegváltozatot¹⁶ veszem alapul. A törvény számos ponton átveszi a két korábbi határozat bizonyos elemeit. Úgy tűnik, ez az első hivatalos dokumentum, amelyik egyértelműen meghatározza, hogy milyen csoportjai vannak a Szlovénián kívül élő szlovénoknak:

- A határon túli szlovénok (*Slovenci v zamejstvu; zamejski Slovenci; zamejci*) a szomszédos országokban élő őshonos szlovén nemzeti közösség tagjai.
- A világban élő szlovénok (*Slovenci po svetu*) azok a vendégmunkások (*zdomci*) és a kivándoroltak (*izseljenci*), akik a szomszédos országokban a szlovén határ menti területeken (*zamejstvo*) kívül, valamint a többi európai országban és az Európán kívüli országokban élnek.

A törvény a Szlovénián kívül élő szlovénokat egy más összefüggésben három csoportra osztja: azokra, akiknek van szlovén állampolgárságuk, azokra, akiknek nincs ugyan szlovén állampolgárságuk, de rendelkeznek szlovén státusszal, és azokra, akiknek se szlovén állampolgárságuk, se szlovén státuszuk nincs.

¹⁵ Resolucija o odnosih s Slovenci po svetu (ReOSPS), <<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina?urlid=20027&stevilka=359>> (letöltve: 2004. 05. 06.).

¹⁶ Zakon o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja, <<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4387>> (letöltve: 2018. 01. 07.).

A dokumentum 5. szakasza szerint 1) a határon túli és a világban élő szlovének az egységes szlovén nemzet egyenrangú részét képezik. 2) A Szlovén Köztársaság határain kívül élő összes szlovén anyaországa és a szomszédos államokban élő őshonos szlovén nemzeti közösségek véd-állama (*država zaščitnica*) is.

A 7. szakasz a Szlovénián kívül élő szlovénokról történő gondoskodást a szlovén külpolitika elválaszthatatlan és lényeges részének tekinti. A velük való kapcsolattartásról mindenekelőtt a HTSZH és az országgyűlés ugyanezzel megbízott bizottsága gondoskodik. A dokumentum meghatározza a két intézmény feladatkörét. A határon túli szlovének ügyével ezen kívül egy, a kormány mellett működő tanácsadó testület is foglalkozik, amelynek az állami szervek, intézmények, politikai és civil szervezetek hazai és határon túli képviselői a tagjai. Hasonló tanácsadó testület foglalkozik a világban élő szlovének ügyeivel. A 22. szakasz meghatározza, hogy a világ mely területeiről hány tagot kell beválasztani a testületbe.

A törvény hatodik fejezete meghatározza, hogy ki és hogyan kaphatja meg a szlovén állampolgárság nélküli szlovén státuszát, illetve hogy ezzel milyen az oktatással, kultúrával és tudománnyal, valamint a tulajdonszerzéssel és a munkavállalással összefüggő jogok járnak együtt. A státusz megszerzéséről a szlovén kormány említett hivatala igazolást ad ki, arról azonban nincs szó, hogy ez valamilyen igazolványféle lenne. A dokumentum – azon kívül, hogy két helyen megnevezi őket – nem mond semmit azokról a szlovénokról, akiknek sem szlovén állampolgárságuk, sem szlovén státuszuk nincs.

Szlovénia és a magyarországi szlovének

A budapesti szlovén nagykövetség információja szerint a 2011-es népszámlálási adatok alapján a magyarországi szlovén nemzeti közösségnek 2820 tagja van, a nem hivatalos becslések szerint pedig kb. 5000.¹⁷

A két ország közötti jó viszony a rendszerváltás előtti időszakra nyúlik vissza. Ennek egyik legfontosabb dokumentuma éppen egy olyan közös kutatási jelentés, amely a Szlovéniában élő magyarok és a Magyarországon élő szlovének helyzetét mutatta be példamutató részletességgel. Az 1986-ban befejezett kutatás anyagát mind a két országban megjelentették.¹⁸ Az ebben megjelent előszóban magyar részről a Hazafias Népfront titkára állította azt, hogy a „két ország között nincsenek megoldatlan kérdések”, szlovén részről

¹⁷ *Slovinci na Madžarskem*, <<http://www.budimpesta.veleposlanistvo.si/index.php?id=1801>> (letöltve 2018. 04. 20.).

¹⁸ ARDAY Lajos – JOÓ Rudolf – TARJÁN G. Gábor (szerk.): *Magyarok és szlovének. Együttélésük és együttműködésük a jugoszláv–magyar határ mentén*, felelős szerk. VERSEGI György, Állami Gorkij Könyvtár, Budapest, 1987.

pedig a Jugoszláv Kommunista Szövetség Központi Bizottsága elnökségének szlovén tagja azt, hogy „elérkeztünk egy olyan korszakba, amelyben a határ mentén élő nemzetiségek a többségi nép kultúrájának és demokratizmusának mércéjévé válnak”. Ilyen előzmények után nem csoda, hogy a rendszerváltás, illetve önállóságának elnyerése után Szlovénia éppen Magyarországgal rendezte elsőként a szlovén kisebbség helyzetét. A két ország 1992. november 6-án aláírta a Magyar Köztársaságban élő szlovén nemzeti kisebbség és a Szlovén Köztársaságban élő magyar nemzeti közösség külön jogait biztosító egyezményt,¹⁹ 1992. december 1-jén pedig a barátsági és együttműködési szerződést. Szlovénia 1992. november 6-án csatlakozott az 1991. május 31-én aláírt ukrán–magyar kisebbségvédelmi nyilatkozathoz. Fontos megemlíteni, hogy a szlovén félnek a többi szomszédjával nem sikerült ilyen egyezményt aláírni.

A nemzeti közösségek külön jogait biztosító egyezményben leszögezett elvek közül érdemes kiemelni a következőket: a „Szerződő Felek biztosítják a kisebbségek és hozzájuk tartozó személyek számára a kultúra, a nyelv, a vallás és a teljes szlovén, illetve magyar identitás megőrzésének és fejlődésének, valamint szabad kinyilvánításának a lehetőségét. [...] ösztönzik a nemzeti kisebbségek kulturális és művelődési igényeinek maradéktalan teljesítését. [...] a kisebbségek tagjai számára a magán- és közéletben biztosítják a saját nyelv, így az eredeti vezeték- és utónevek szabad használatát és anyakönyveztetését. [...] kötelezik magukat, hogy az állam, valamint a helyi önkormányzat közigazgatási és területi szervezeteit nem alakítják ki a kisebbségek kárára. [...] külön kormányközi kisebbségi bizottságot hoznak létre, amely figyelemmel kíséri a jelen Egyezmény rendelkezéseinek a megvalósítását.”

A kisebbségi vegyes bizottságban általában mindkét fél ismertette, hogy milyen intézkedéseket vár el a másik féltől, szorgalmazták a kisebbségek számára nyújtott anyagi eszközök bővítését, illetve, amint azt például a 2009. november 17-én megtartott ülés jegyzőkönyve tanúsítja, azt, hogy a magyar fél „tegye lehetővé a Magyarországon élő szlovén kisebbségnek a saját országgyűlési képviselő megválasztását”.²⁰ (Az őshonosnak tekintett szlovéniai magyarok alanyi jogon választanak maguk közül egy országgyűlési képviselőt, akinek a választások idején nem kell versenyre kelnie a szlovén képviselőjelöltekkel.) Így azután a 2015. november 18-án megtartott ülésen üdvözölték, hogy „a 2014. évi országgyűlési választások alkalmával a szlovén nemzetiség is megválasztotta országgyűlési szószóelőját”.

¹⁹ L.: <http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=26080.279182> (letöltve: 2017. 10. 29.).

²⁰ A Magyar–Szlovén Kisebbségi Vegyes Bizottság üléseinek jegyzőkönyvei, <<http://www.slovinci.hu/index.php/orzagos-szloven-onkormanyzat/magyar-szloven-kvb-jegyzokonyvei>> (letöltve: 2018. 05. 01.).

Szlovénia és a horvátországi szlovének

A horvátok és szlovének egymás közötti viszonyát kitűnően jellemzi egy az 1848 és 1918 közötti időszakot tárgyaló szlovén kötet, amelynek címe: *Szövetségek és megosztottságok*.²¹ Az oly kívánatosnak tűnő együttműködést sok esetben megakadályozta az, hogy a szlovének attól féltek, bármit is állítanak a horvátok, végsősoron asszimilálni kívánják őket.

A 2001-ben megtartott horvátországi népszámláláskor 13 ezren mondták magukat szlovénnek, ez a szám 2011-ben 10 500-ra csökkent.²² Horvátország és Szlovénia között 1991 óta számos területen volt és van vita, közülük a legismertebb a napjainkban sem lezárt határvita. Nem egészen világos, pontosan mi eredményezte azt, hogy a horvát fél 1997-ben a szlovének számára hátrányosan változtatta meg ezek alkotmányos jogállását. Az 1990-ben elfogadott horvát alkotmány preambulumban ugyanis más nemzeti kisebbségek mellett a szlovént is név szerint megnevezték. 1997. december 12-én, alig néhány perccel azután, hogy a szlovén kormányfő Zágrábban megerősítette a két ország közötti barátság szilárdságát, a szlovén nemzetiség kikerült az alkotmány preambulumból. Bár a szlovén politikusok ez ellen évekig nagyon élesen tiltakoztak, a szlovének csak 2010. június 16-án kerültek vissza ismét a horvát alkotmány preambulumba. Ugyanakkor maguk a szlovének is elismerik, hogy az említett tény nem járt együtt azzal, hogy a szlovén kisebbséget bármilyen egyéb téren kár érte volna. A horvátországi szlovén szervezetek zavartalanul folytathatták tovább a tevékenységüket, s a finanszírozásuk is problémamentes maradt.²³ Tekintettel arra, hogy Horvátországban 22 elismert nemzetiség él, a kis létszámú szlovének parlamenti képvisellete igen sajátos: az egykori Jugoszlávia kisebbségi sorban élő népei közül az albánok, a bosnyákok, a macedónok és montenegróiak alkotnak egy-egy olyan csoportot, amelyiknek joga van egy parlamenti képviselőt bejuttatni közös érdekeik képviselésére.

A szlovén identitás megőrzése érdekében a szlovén kormány tagjai, különösen pedig a HTSZH-t vezető miniszter folyamatosan felkeresik a horvátországi szlovének szervezeteit. A HTSZH vezetője legutóbb 2018 májusában, többnapos látogatás keretében találkozott a dubrovnikai, spliti, zárai, šibeniki szlovének szervezeteinek képviselőivel.²⁴

²¹ RAHTEN, Andrej: *Zavezništva in delitve*, Nova revija, Ljubljana, 2005.

²² *Slovenska skupnost na Hrvaškem*, <<http://www.zagreb.embassy.si/index.php?id=1164>> (letöltve: 2018. 05. 05.).

²³ *Slovinci na Hrvaškem*, <http://slovinci.hr/si_ZVEZA/slovinci-na-hrvaskem> (letöltve: 2018. 05. 05.).

²⁴ *Minister Žmavc je obiskal slovenska društva v Dalmaciji*, <http://www.uszs.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/3671/> (letöltve: 2018. 05. 01.).

Meg kell azonban jegyezni, hogy a nem őshonosnak tekintett szlovéniai horvátok nem szerepelnek a szlovén alkotmányban, nincs képviselőjük a szlovén országgyűlésben, s évek óta húzódik annak a törvénynek a megalkotása, amely az összes szlovéniai kisebbség helyzetét rendezné, beleértve természetesen a horvátokat is. Ebben az összefüggésben érdemes Göncz László 2018 májusában elhangzott mondatait idézni, hiszen ő több cikluson át volt a muravidéki magyarok parlamenti képviselője: „A nemzetiségi jelenlét a törvényalkotásban jóformán minden területen jelen van. Persze vannak még fehér foltok, és éppen ezért lett volna fontos a nemzetiségi törvény, amelyet az első pillanattól a kisebbségvédelmi rendszer alappillérének tekintettem. Ezt a három mandátum négy kormányának mindegyike a zászlajára tűzte, és mindegyik, természetesen más-más hozzáállással, de próbált tenni ennek elfogadása érdekében. Úgy gondolom viszont, egyik kormány sem akarta az általános nemzetiségi törvényt annyira, hogy sikerüljön is elfogadni. Emellett úgy látom, a mindenkori végrehajtó hatalom, magyarán a mindenkori kormány szerkezetében van ebből a szempontból egy rendszerbéli hiány, amelyet a jövőben mindenképpen pótolni kellene. Úgy gondolom, nincs jól megoldva a nemzetiségi érdekképviselet, vagyis a Nemzetiségi Hivatal státusza túl gyenge, a kompetenciái nem elég erősek a kormánydöntéseknél.”²⁵

Szlovénia és az olaszországi szlovénok

A szlovén–olasz kapcsolatok a szlovén történelem legfájóbb fejezetei közé tartoznak. Azóta, hogy a Habsburg-monarchia 1866-ban elveszítette az olaszokkal vívott háborút, a különböző időszakokban nagy létszámú szlovén került olasz fennhatóság alá. Az ő sorsuk különösen 1920 és 1945 között volt egészen elkésérítő, hiszen az asszimiláció ebben az időszakban volt a legerőszakosabb, és a második világháború idején számos háborús bűntettet követtek el a délszlávok, köztük a szlovénok ellen. A szlovénok azon reménye, hogy Jugoszlávia mint a második világháborúból győztesen kikerült állam a lehető legtöbb olaszországi délszlávot „felszabadíthatja”, csak részben teljesült.²⁶ A „felszabadítási” kísérlet során a partizánok olyan gyilkosságokat követtek el, amik napjainkig is viták témái a két fél között. Olasz szerzők állításai szerint a délszláv partizánok több száz, egyesek szerint több ezer olaszt dobtak élve vagy holtan különböző Trieszt és Gorizia környéki, illetve isztriai

²⁵ TOMKA Tibor: Megtettem, ami az erőmből telt, újat én már nem tudnék nyújtani, *Nép-újság*, 2018. május 2., <<https://www.nepujtag.net/nemzetiseg/4870-megtettem,-ami-az-er%C5%91mb%C5%91l-telt,-%C3%BAjat-%C3%A9n-m%C3%A1r-nem-tudn%C3%A9k-ny%C3%BAjtani.html/>> (letöltve: 2018. 05. 17.).

²⁶ KACIN WOHINZ, Milica – PIRJEVEC, Jože: *Zgodovina Slovencev v Italiji 1866–2000*, Nova revija, Ljubljana, 2000.

barlangokba (olaszul *foibe*, szlovénül *fojbe*). A szlovének egy része azt állítja, hogy ez egyáltalán nem bizonyítható; más részük nem tagadja az elkövetett bűnököt, de úgy véli, hogy az olaszok ezt szlovénellenes propagandára használják fel. Szlovénia 1945 és 1990 között a viszonylag erős Jugoszlávia keretén belül próbálta érvényesíteni a határain kívül élő (köztük az olaszországi) szlovének érdekeit.

Az 1992-ben önállóvá vált Szlovénia politikusai arra törekedtek, hogy a szomszédok ismerjék el őket mindazon egyezmények jogutódainak, melyeket azok egykor Jugoszláviával kötöttek meg. Ez csak kemény tárgyalások eredményeként valósult meg,²⁷ ezért a szlovének egy része úgy vélte, hogy az olasz diplomácia Szlovénia megrövidítésére törekszik. Ezt szerették volna oldani azzal, hogy a két ország történész vegyesbizottsága ugyancsak hosszúságos tárgyalások után, 2000-ben közös tanulmányban értékelte az 1886 és 1956 közötti történelmi eseményeket, köztük a *fojbe* ügyeit is, elismerve, hogy voltak olyan olaszok, akiket kivégzés után barlangokba dobtak. De a *fojbe* még 2015-ben is vitákra adott okot a két fél között. Az olaszok ugyanis 2005 óta évente megemlékeznek a tengerparti olaszok elűzéséről és a *fojbéról*. Ezt a szlovének amúgy is úgy értékelik, hogy az olaszok revideálni szeretnék a második világháború végeredményét, tehát azt, hogy szerintük Olaszország elveszítette a háborút. Ehhez 2015-ben külön érvet szolgáltatott, hogy ez alkalomból az olasz kormány kitüntetett 300 olyan embert, akiket a szlovének fasisztának tartanak, köztük öt olyan embert, akik a szlovén álláspont szerint háborús bűnököt követtek el. Ezért a szlovén külügyminisztérium behívta az olasz nagykövetet, és arra figyelmeztetett, hogy a második világháborús események helyes értékelése a vegyesbizottság említett közös tanulmányában található.²⁸

Részben az ilyen események járultak hozzá ahhoz, hogy az Olaszországgal kapcsolatos gyanakvás a kapcsolatok folyamatos javulása ellenére is fennmaradt. Ezt a gyanakvást tovább táplálta az a politika, amit az olaszok a szlovén kisebbséggel szemben folytattak. Bár az olasz alkotmány 6. szakasza biztosítja a nyelvi csoportok külön jogait, az olaszok egészen 2000-ig elhúzták annak a szlovénokat védő törvénynek az elfogadását, amit a szlovének erősen szorgalmaztak.²⁹ A kisebbség jogainak érvényesítésével kapcsolatos problémák azonban a legutóbbi időkig megmaradtak. Legutóbb egy olyan falu plébánosa és hitoktatója, amelyben szlovén–olasz kétnyelvű iskola

²⁷ KOSIN, Marko: *Začetki slovenske diplomacije z Italijo 1991–1996*, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, 2000, 97–105. p.

²⁸ *Zaradi odlikovanja fašistom MZZ pozval italijansko veleposlanico na pogovor*, <<https://www.rtvsllo.si/svet/zaradi-odlikovanja-fasistom-mzz-pozval-italijansko-veleposlanico-na-pogovor/362064/>> (letöltve: 2018. 04. 30.).

²⁹ KOSIN: *i.m.*, 64–65. p.; *Poročilo ministrstva za zunanje zadeve Republike Slovenije, Ministrstvo za zunanje zadeve*, Ljubljana, 2001, 20. p.

van, nem engedélyezte, hogy egy szlovén gyerek szlovénül olvashassa fel az imádságot, miközben a horvát, a román és a spanyol gyerekek ezt megtehetnék az anyanyelvükön.³⁰

Mindez hozzájárult ahhoz, hogy az olaszországi szlovénok egy része nem meri nyíltan felvállalni az identitását. Peter Vodopivec úgy értékelte, hogy tíz évvel a második világháború vége után mintegy 95 ezer szlovén élt Olaszországban.³¹ A szlovén kormány és a HTSZH persze mindent elkövet, hogy a szlovén identitást megőrizték, erősítsék, bár a legtöbb említett esettel kapcsolatban a kommentelők hiányolták a szlovén kormány reakcióját. Ez valóban furcsa, hiszen a HTSZH tisztségviselői a legtöbb esetben azonnal reagálnak. 2009-ben például a HTSZH akkori vezetője – aki azonos a mostanival – levélben tiltakozott a trieszti polgármesternél a városban tapasztalható szlovénellenesség miatt (egyesekek megrongálták a városban található szlovén szimbólumokat).³²

Úgy tűnik, a szlovén politikusok bizonytalanságát növeli, hogy az olaszországi szlovén kisebbség helyzete messze nem olyan rossz, mint azt a szlovén közvélemény egy maximalista igényű része értelmezi. 2017 novemberében Goriziában (Gorica) konferenciát szerveztek a szlovén nyelvű kisebbség védelméről. A szlovénok által is lakott Friuli-Venezia Giulia tartomány parlamentjének szlovén alelnöke így értékelte az olaszországi szlovénok helyzetét: „A hiányosságok abban vannak, hogy a szlovén nemzeti közösség klasszikus magja demográfiai szempontból nézve gyengül, ezt nem sikerül megállítanunk és valószínűleg nagyon nehéz is megállítani.”³³ A hozzászólók egy része a hír kapcsán felsorolta az olaszokkal szembeni szlovén sztereotípiák széles skáláját. A másik részük arra figyelmeztetett, hogy az olaszországi szlovénoknak iskoláik, kétnyelvű dokumentumaik, kétnyelvű felirataik, a hivatalokban szlovén nyelvű ügyintézési lehetőségük, tévé- és rádióadásuk, napilapjuk s egyéb lehetőségeik vannak. A józanabb hangok nem győzték meg a forrófejűeket. Persze hozzá kell tenni, hogy a papíron biztosított jogok nem mindig jelentik azok gyakorlatba ültetését is. 2018 márciusában például a szlovénok képviselői szavá tették, hogy Trieszt vezetői az említett 2001-es törvény előírásai ellenére nem biztosítják az országos és

³⁰ *Duhovnik in katehetinja med prvim obhajilom v Benečiji prepovedala molitev v slovenščini*, <<http://www.rtvsl.si/slovenija/duhovnik-in-katehetinja-med-prvim-obhajilom-v-beneciji-prepovedala-molitev-v-slovenscini/457233>> (letöltve: 2018. 05. 06.).

³¹ VODOPIVEC: *i.m.*, 523. p.

³² *Minister dr. Boštjan Žekš je izrazil zaskrbljenost nad vandalskim početjem na območju širše tržaške občine*, <http://www.uszs.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/1328/> (letöltve: 2018. 05. 07.).

³³ *Politična razprava o zaščiti slovenske jezikovne manjšine v Italiji*, <https://www.rtvsl.si/lokalne-novice/politica-razprava-o-zasciti-slovenske-jezikovne-manjsine-v-italiji/438679> (letöltve: 2018. 05. 30.).

tartományi választásokkal kapcsolatos szlovén nyelvű információs anyagok kifüggesztését.³⁴

A HTSZH vezetője igen gyakran találkozik az olaszországi szlovének legkülönbözőbb szervezeteinek képviselőivel, és gyakran fel is szólal az érdekükben. Persze nem mindig eredményesen. A fasiszták által 1920-ban felgyújtott trieszti Narodni dom a szlovén nemzeti tudat egyik jelképe volt. Az épületet az 1980-as évek végén felújították, a szlovének azonban azóta is hiába kérik annak visszaszolgáltatását.³⁵

Szlovénia és az ausztriai szlovének

A szlovének viszonya Ausztriához sok szempontból hasonlít az Olaszország-hoz fűződő kapcsolatokra. 1918-ig a szlovének döntő többsége osztrák örökös tartományok lakója volt, és a 19. század második felétől az értelmiség komoly küzdelmet folytatott a nemzeti érdekek képviselőjéért. A szlovének komoly traumája, hogy amikor 1920-ban Karintia tartományban az ottani szlovének szavazhattak arról, hogy melyik új államhoz (Ausztriához vagy a délszláv államhoz) kívánnak tartozni, akkor Ausztriát választották.³⁶ Ráadásul nemzeti szempontból nem volt szerencsés ez a döntés, hiszen az osztrákok *hálából*, bár nem olyan durván, mint az olaszok, de ugyancsak asszimilálni kívánták a szlovénokat.³⁷ A helyzeten sokat javított ugyan az 1955-ös osztrák államszerződés, amely rögzítette az ausztriai szlovén és horvát kisebbség jogait, de az ellentétek időnként kiújultak. Vodopivec 2006-ban a karintiai szlovének létszámát 50 ezerre (a 2001-es népszámlálás szerint hivatalosan csak 13 109 karintiai szlovén van), a stájerországiakét mintegy 3-5 ezerre becsülte.³⁸

Szlovéniának azonban nem sikerült elérnie, hogy Ausztria az osztrák államszerződés tekintetében Szlovéniát Jugoszlávia örökösének ismerje el. Pedig ez azért lenne fontos, mert az államszerződés 5. pontja az államhatárok ügyét rendezi, a 7. a szlovén kisebbség jogait, a 19. a katonasírok és emlékművek problémáját, a 27. pedig az egykori Jugoszlávia területén található osztrák

³⁴ *Pavšič in Bandelj pisala tržaški prefektinji*, <<http://www.skgz.org/sl/novice/pav%C5%A1i%C4%8D-bandelj-pisala-tr%C5%BEa%C5%A1ki-prefektinji>> (letöltve: 2018. 05. 07.).

³⁵ *Slovenija računa na vrnitev Narodnega doma Slovincem*, <<http://www.skgz.org/sl/novice/slovenija-ra%C4%8Duna-na-vrnitev-narodnega-doma-slovincem>> (letöltve: 2018. 05. 07.).

³⁶ PLETESKI, Janko – UDE, Lojze – ZORN, Tone (szerk.): *Koroški plebiscit*, Slovenska matica, Ljubljana, 1970.

³⁷ BROMAN, Cilka – BRÜCKMÜLLER, Irena – HAAS, Hans et alii: *Zgodovina koroških Slovencev: od leta 1918 do danes z upoštevanjem vseslovenske zgodovine*, Družba sv. Mohorja v Celovcu, Klagenfurt-Celovec, 1985, 69. és 178. p.

³⁸ VODOPIVEC: *i.m.*, 523. p.

vagyonét.³⁹ Az újságírók és az értelmiségiek egy része számos esetben határozottabb fellépésre szólította fel a szlovén politikusokat. A szlovén-osztrák kapcsolatok ettől függetlenül meglehetősen jónak mondhatók, a kisebbségi kérdés körül, mindenekelőtt a kétnyelvű feliratok ügyében, a kétnyelvűség használata kérdésében azonban elég gyakran fellángolnak a viták, főleg a néhai Haider-féle Szabadságpárt ilyen jellegű tevékenységét kell megemlíteni. A kisebbségi problémákról a két ország politikusai rendszeres párbeszédet folytatnak. És van is miről tárgyalni, hiszen a gyakorlatban több olyan jog, amelyet törvény garantál (például a szlovén nyelv használata a bíróságokon) szlovén vélemény szerint nem érvényesül megfelelően.⁴⁰ Ugyancsak téma lehet az ausztriai szlovénoknak nyújtott anyagi támogatások kérdése. Hiszen amíg a nem túl gazdag Magyarország az utóbbi években jelentősen megemelte a magyarországi szlovénoknak nyújtott támogatást, addig Európa egyik leggazdagabb államának számító Ausztria 20 éven át nem emelte az anyagi juttatásokat. Amint az ausztriai szlovénok egyik képviselője elmondta, ők ezért mindenekelőtt a Szlovéniából érkező támogatásoktól függenek.⁴¹

Szlovénia és az USA-beli szlovénok

Az Egyesült Államokban a Szlovéniával szomszédos országoktól eltérő folyamat zajlott. Amíg az 1990-es népszámláláskor 124 437 ember vallotta magát szlovén származásúnak, addig a 2000-ben megtartott népszavazáskor 176 691 lakos cselekedett így.⁴² A clevelandi szlovén konzulátus honlapja szerint: „Nem hivatalos becslések szerint az USA-beli szlovénok és utódaik száma sokkal magasabb, 300 ezer és 600 ezer között mozog. Nagy többségük az évek múlásával és az új generációkkal »beesüllyedt« az amerikai társadalomba, így az aktív szlovén társadalmi, kulturális és egyéb szervezett formákban elég kis számban vesznek részt. A legnagyobb rendezvényeken azonban még mindig összegyűlik rokonaink több száztól egészen néhány ezerig megnövő társasága.”⁴³ Az amerikai szlovénoknak számos angol és

³⁹ VIDMAJER, Saša: Avstrijska državna pogodba: zakaj se Slovenija boji Dunaja, *Delo*, 2015. május 13., <<http://www.delo.si/novice/politika/avstrijska-drzavna-pogodba-zakaj-se-slovenija-boji-dunaja.html>> (letöltve: 2018. 05. 14.).

⁴⁰ KUSTEC, Vesna: *Varstvo slovenske manjšine v Avstriji (diplomsko delo)*, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, 2009, 82. p.

⁴¹ L.: Slovenska manjšina ne pričakuje sprememb v politiki avstrijske vlade, *RTV SLO*, 2017. december 17., <<http://www.rtvlo.si/slovenija/slovenska-manjsina-ne-pricakuje-sprememb-v-politiki-avstrijske-vlade/440737>>, (letöltve: 2017. 12. 18.).

⁴² BRITTINGHAM, Angela – DE LA CRUZ, G. Patricia: *Ancestry: 2000 – Census 2000*, U.S. Census Bureau, 2004, 5. p.

⁴³ *Slovska skupnost v ZDA*, <<http://www.cleveland.konzulat.si/index.php?id=841>> (letöltve: 2018. 05. 10.).

szlovén nyelvű újságjuk van, Clevelandben 2008-ban szlovén múzeumot és archívumot nyitottak, de a szlovén tannyelvű iskolákat csak nagyon kevesen látogatják. A HTSZH persze igyekszik őket támogatni, mindenekelőtt azzal, hogy szemináriumokon képezi tovább a szlovén nyelvű tanárokat, tanítókat.⁴⁴

Szlovénia és a bosznia-hercegovinai szlovének

A HTSZH becslése szerint Bosznia-Hercegovinában mintegy 5 ezer szlovén él (kivándoroltak és utódaik, köztük azok, akik a két világháború közötti olasz fasizmus elől menekültek el). A boszniai szlovének első egyesületét már 1878-ban létrehozták, az ottani szlovénoknak jelenleg tíz egyesülete működik.⁴⁵ Azt, hogy a szlovén kormány mennyire szívén viselte a boszniai szlovének sorsát, jól mutatta egy 1992 novemberében végrehajtott akció. Miután 1992 nyarán Bosznia-Hercegovinában háborús helyzet alakult ki, a szlovén külügyminiszter a belügyminiszter társaságában Sarajevóba utazott és az ottani hatóságok segítségével (Belgrádon és Spliten át) megszervezte a szlovének kimenekítését Szlovéniába.⁴⁶ A szlovén politikusok az ottani szlovének szervezeteit is rendszeresen felkeresik.

A HTSZH és a Szlovénián kívül élő szlovének egésze

A HTSZH a fent már idézett törvényi helyeknek megfelelően számos olyan rendezvényt szervez, amelyeken összehozza a különböző szakterületek, kulturális, sport- és egyéb szervezetek találkozáját, konferenciáját. Így például 2009-ben már a hatodik alkalommal szervezték meg a Szlovéniában és a világban élő tudósok és vállalkozók találkozáját.⁴⁷ Egy 2018-ban tartott hasonló jellegű találkozón a HTSZH vezetője hangsúlyozta a Szlovéniában és az azon kívül élő szlovének gazdasági együttműködésének jelentőségét, kiemelve, hogy ha még jobban kihasználják a Szlovénián kívül élő szlovének tudását,

⁴⁴ L.: *Seminar za učiteljice in učitelje sobotnih šol slovenščine in drugih predmetov v slovenščini iz ZDA in Kanade*, <http://www.uszs.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/1595/> (letöltve: 2018. 05. 09.).

⁴⁵ *Slovenska skupnost v Bosni in Hercegovini*, <<http://www.sarajevo.veleposlanistvo.si/index.php?id=606/>> (letöltve: 2018. 04. 20.); *Sobotna čistilna akcija Slovencev v Slatini pri Banja Luki*, <http://www.uszs.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/1672/> (letöltve: 2018. 04. 21.).

⁴⁶ *Slovenski almanah '93*, Delo novice, Ljubljana, 1992, 19. p.

⁴⁷ *Minister Žekš na VI. Konferenci slovenskih znanstvenikov in gospodarstvenikov*, <http://www.uszs.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/1496/> (letöltve: 2018. 05. 12.).

képességét és nemzeti érzését, akkor Szlovénia még sikeresebb lehet.⁴⁸ 2018-ban tizedszer rendezték meg az orvosok találkozóját,⁴⁹ és a sort még hosszan folytathatnám.

Szlovénia és a FUEEN Minority SafePack című kezdeményezése

Mint már említettem, hogy az 1996-ban elfogadott parlamenti határozatban szerepel a következő mondat: „A nemzetközi közösségben Szlovénia arra törekszik, hogy emeljék az őshonos nemzeti kisebbségek védelmének szintjét.” Ehhez képest igen meglepő volt, hogy a szlovén internetes oldalakon alig van anyag a FUEEN aláírásgyűjtéséről. Ami van, az sem a központi lapokban vagy a kormányoldalakon, hanem a kisebbségi kérdésekkel foglalkozó honlapokon. Lényegében véve Szlovéniában nem folytattak kampányt az aláírásgyűjtés érdekében. Így nem lehetett csodálkozni azon, hogy 2018. március elején a szlovén aláírók száma messze elmaradt az elvárhatótól. A szlovéniai aláírásgyűjtési kampány kezelője a FUEEN felkérése alapján a Muravidéki Magyar Önkormányzat Nemzeti Közösség (MMÖNK) volt, amelynek elnöke elmondta, hogy a szlovén kormány ezt a kérdést, valószínűleg „a délszláv kérdés miatt” (azaz nyilván a Szlovéniában élő, de kisebbségi jogokkal nem rendelkező, a volt Jugoszlávia köztársaságaiból betelepült délszlávoktól való félelmében) az MMÖNK megkeresése ellenére sem vállalta föl. Az MMÖNK rendkívül agilis munkájának eredményeképpen azonban határidőre Szlovénia is teljesítette a számra előírt kvótát.⁵⁰

Záró gondolatok

Az 1980-as évek második felében kezdődött szlovén demokratizálódási folyamat együttjárt a nemzeti érdekek hangsúlyozásával, a nemzeti érzés megerősödésével. Így a függetlenné váló Szlovénia igyekezett a határon túli szlovénok érdekeit is védelmezni. Az EU-tagság elnyerése után a nemzeti érdekre történő hivatkozás gyengült. Ráadásul a szomszédos országokban élő szlovénok érdekei is egyre kevésbé sérülnek. Részben

⁴⁸ *Minister Žmavc na prvi Nacionalni konferenci o internacionalizaciji slovenskega gospodarstva*, <http://www.uszs.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/3649/> (letöltve: 2018. 06. 02.).

⁴⁹ *Žmavc na X. Konferenci slovenskih zdravnikov*, <http://www.uszs.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/3674/> (letöltve: 2018. 06. 06.).

⁵⁰ FEHÉR Ilona: *Minority safe pack – megvan a kvóta!*, *rtvslo.si*, 2018. április 3., <<http://www.rtvsllo.si/mmr/prispevek/174530042>> (letöltve: 2018. 05. 10.).

ez magyarázza, hogy a határon túli szlovének érdekvédelmének erőteljes hangsúlyozása kissé háttérbe szorult (persze nem tűnt el), s helyét egyre erőteljesebben a velük való különböző szintű (gazdasági, tudományos, kulturális) együttműködésből származó előnyök hangsúlyozása és kihasználása váltja föl.